

Διευκρινήσεις περί των Συνεταιριστικών Αρχών

Η Τριπλή Ιδιότητα του Μέλους

Από τις συνεταιριστικές Αρχές απορρέει η τριπλή ιδιότητα του μέλους μιας συνεταιριστικής επιχείρησης.

Πρώτον, το μέλος έχει την ιδιότητα του ιδιοκτήτη υπό την έννοια ότι συμμετέχει υποχρεωτικά στο μετοχικό κεφάλαιο της συνεταιριστικής επιχείρησης.

Δεύτερον, το μέλος είναι το άτομο που έχει την αρμοδιότητα να ασκεί έλεγχο στη διοίκηση και να εγκρίνει ή να απορρίπτει τις πράξεις της και

Τρίτον, το μέλος είναι το άτομο το οποίο χρησιμοποιεί την επιχείρηση ως πελάτης.

Επιγραμματικά μπορεί να λεχθεί ότι το μέλος συγκεντρώνει ταυτόχρονα την ιδιότητα του ιδιοκτήτη, του πελάτη και του ελέγχοντος – διευθύνοντος προσώπου.

Στις εταιρείες κεφαλαίου η σχέση είναι διαφορετική. Στις μεγάλες εταιρείες η ιδιότητα του ιδιοκτήτη υπό την έννοια του μετόχου, η ιδιότητα του πελάτη και η ιδιότητα του ελέγχοντος ατόμου δεν συμπίπτουν κατά κανόνα ή εάν συμπίπτουν δεν αποτελούν στοιχείο που μπορεί να επηρεάσει την εταιρική δραστηριότητα. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι μέτοχοι των μεγάλων εταιρειών αναμένουν απλώς την απόδοση του κεφαλαίου που επένδυσαν και συνήθως δεν έχουν καμιά αρμοδιότητα στα εταιρικά δρώμενα.

Στις μεσαίες και μικρές εταιρείες κεφαλαίου οι ιδιότητες του ιδιοκτήτη και του ελέγχοντος προσώπου συμπίπτουν στα ίδια άτομα, αλλά το πελατολόγιο της επιχείρησης αντλείται από το ευρύτερο κοινό.

ΜΕΓΑΛΕΣ ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ
ΑΤΟΜΑ ΟΙ
ΙΔΙΟΚΤΗΤΕΣ

ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ ΑΤΟΜΑ
ΟΙ ΕΛΕΓΧΟΝΤΕΣ

ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ
ΑΤΟΜΑ ΟΙ
ΠΕΛΑΤΕΣ

ΜΕΣΑΙΕΣ ΚΑΙ ΜΙΚΡΕΣ ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

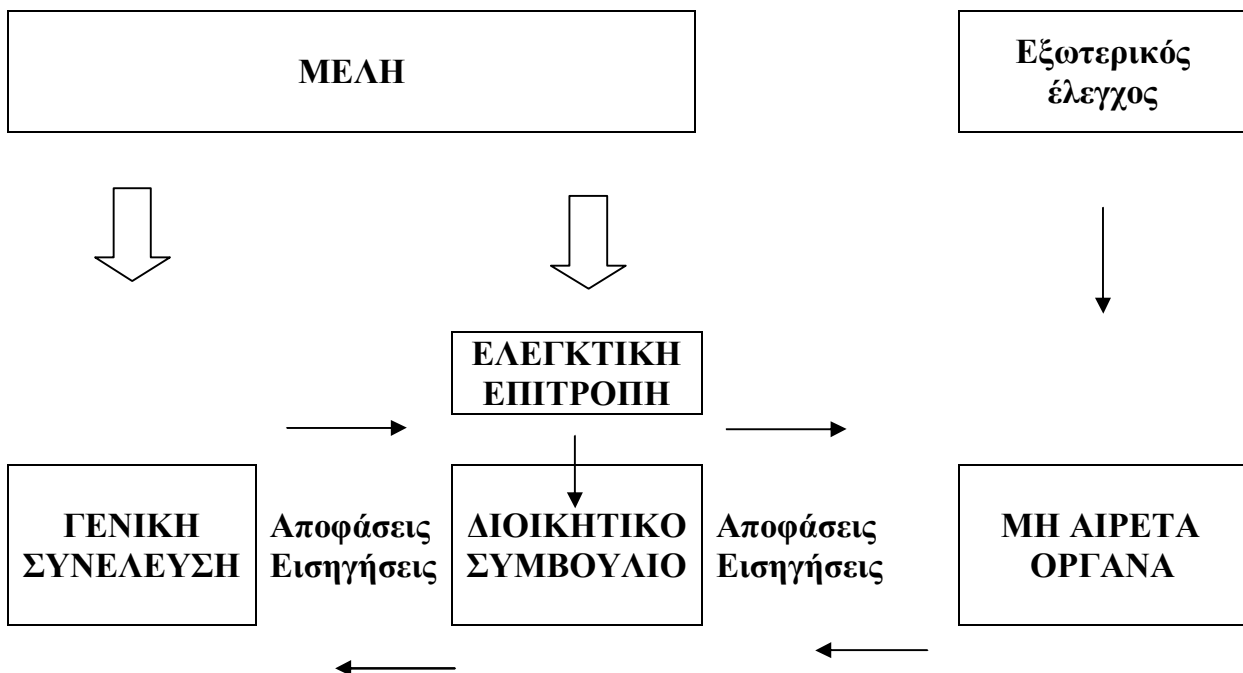
ΤΑ ΙΔΙΑ ΑΤΟΜΑ ΟΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΕΣ
ΚΑΙ ΟΙ ΑΣΚΟΥΝΤΕΣ ΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ

ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ
ΑΤΟΜΑ ΟΙ
ΠΕΛΑΤΕΣ

**ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΕΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ**

**ΤΡΙΠΛΗ ΙΔΙΟΤΗΤΑ: ΤΑ ΙΔΙΑ ΑΤΟΜΑ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΕΣ
ΟΙ ΑΣΚΟΥΝΤΕΣ ΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ ΚΑΙ ΟΙ ΠΕΛΑΤΕΣ**

Η Οργανωτική Δομή - Διοίκηση των Συνεταιριστικών επιχειρήσεων

Οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις είναι δημοκρατικοί οργανισμοί, όλες οι εξουσίες της διοίκησης πηγάζουν από τα μέλη τους, που έχουν τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες υποχρεώσεις. Κυρίαρχο όργανο είναι η Γενική Συνέλευση στην οποία έχουν δικαίωμα συμμετοχής όλα τα μέλη. Κάθε μέλος έχει μόνο μια ψήφος, και για την εκλογή των Διοικητικών Συμβουλίων (Αιρετών Οργάνων).

Τα μέλη των Διοικητικών Συμβουλίων, καλό είναι να εκλέγονται σε δύο διαδοχικές φάσεις ανανέωσης κατά το ήμισυ. Εάν π.χ. η θητεία των μελών είναι τέσσερα έτη τα μισά εκλέγονται το πρώτο έτος, και τα άλλα μισά το τρίτο έτος. Έτσι δίνεται η δυνατότητα να δημιουργηθούν Δ.Σ. με έμπειρα στελέχη, που θα μεταδίδουν την γνώση τους σε νέα στελέχη, επιτυγχάνοντας την συνεχή ανανέωση και εναλλαγή της σκυτάλης της διοίκησης με ασφάλεια.

Το Διοικητικό Συμβούλιο ελέγχεται από αιρετή Ελεγκτική Επιτροπή που ενεργεί ως αντιπροσωπευτικό όργανο της Γενικής Συνέλευσης.

Όλα τα Αιρετά Όργανα είναι ανακλητά ανά πάσα στιγμή από την Γενική Συνέλευση.

Το Διοικητικό Συμβούλιο διορίζει για την Διοίκηση Μη Αιρετά Όργανα που δεν είναι μέλη της συνεταιριστικής επιχείρησης αλλά επαγγελματίες (Managers) που αμείβονται. Τα μη Αιρετά Όργανα, δίχως δικαίωμα ψήφου, εισηγούνται τεκμηριωμένα σχέδια δράσης στα Αιρετά Όργανα, τα Αιρετά όργανα εισηγούνται στην Γενική Συνέλευση. Η Γενική Συνέλευση αποφασίζει. Τα Αιρετά Όργανα μεταφέρουν τις αποφάσεις της Γ.Σ. στα Μη Αιρετά Όργανα. Αυτός ο κύκλος μπορεί να επαναληφθεί για την βελτίωση του σχεδίου δράσης.

Ο έλεγχος από εξωτερικούς Ορκωτούς Λογιστές ειδικευμένους στις συνεταιριστικές επιχειρήσεις είναι υποχρεωτικός. Τα μέλη αποφασίζουν για τον τρόπο ελέγχου των στελεχών. Η λογοδοσία των οργάνων είναι συχνότατη, π.χ. ο Γενικός Διευθυντής της ICA ενημερώνει τα μέλη κάθε δίμηνο για τις ενέργειές του με Εκθέσεις στην ιστοσελίδα του www.ica.coop/directorpage

Ο διπλός προορισμός του συνεταιρισμού, επιχειρηματικός και ταυτόχρονα κοινωνικός - Οικονομική διαχείριση - Η διανομή του πλεονάσματος

Η εξουσία της διανομής των πλεονασμάτων ανήκει στα μέλη. Τα μέλη διανέμουν τα πλεονάσματα για τους ακόλουθους σκοπούς:

α. Για την παραχώρηση ωφελημάτων στα μέλη, ανάλογα με τις συναλλαγές που είχαν με την επιχείρηση κατά τη διάρκεια της οικονομικής χρήσης που δημιουργήθηκαν τα πλεονάσματα (65% με 75% των εσόδων).

β. Για τη δημιουργία αποθεματικών κεφαλαίων - κοινού πλεονάσματος, έτσι ώστε να διευρύνεται η οικονομική βάση της επιχείρησης και να διασφαλίζονται η απρόσκοπτη λειτουργία και τα αναπτυξιακά προγράμματα της (25% με 35%).

γ. Για προώθηση άλλων δραστηριοτήτων που εγκρίνονται από τα μέλη, όπως είναι η χρηματοδότηση κοινωφελών, φιλανθρωπικών και άλλων δραστηριοτήτων (Μέχρι 10% του κοινού πλεονάσματος αφιερώνεται σε κοινωφελείς σκοπούς για τα μέλη ή όλη την κοινωνία).

Τα έσοδα του συνεταιρισμού διαχωρίζονται σε κέρδη, που προέρχονται από συναλλαγές με μη μέλη του, που υπόκεινται σε φορολογία και σε πλεόνασμα που προέρχεται από συναλλαγές με μέλη και δεν φορολογούνται.

Στην διανομή ακολουθείται μια ενδιάμεση οδό, ώστε να περιφρουρηθούν τα συμφέροντα του συνεταιρισμού (νομικού προσώπου) αλλά και να μην αδικηθούν τα μέλη.

Εξισορροπείται το ατομικό με το κοινωνικό συμφέρον, σύμφωνα με τις Διεθνείς Συνεταιριστικές Αρχές, μοιράζοντας δίκαια το 60% με 75% του πλεονάσματος στα μέλη του και το υπόλοιπο 40% με 25% αφιερώνεται, ως κοινή ιδιοκτησία σε κοινούς σκοπούς.

Η διανομή προς τα μέλη πραγματοποιείται ανάλογα με το ύψος των συναλλαγών τους ή της προσφοράς εργασίας και όχι σύμφωνα με το μερίδιο στα κεφάλαια που διαθέτουν στην επιχείρηση. Αυτή είναι η κύρια διαφορά με τις επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα, όπου αμείβουν το κεφάλαιο συμμετοχής και όχι της εργασίας ή συναλλαγών. Στις επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα, π.χ. όποιος διαθέτει το 20% της επιχείρησης παίρνει και το 20% των κερδών.

Έτσι σε ένα παραγωγικό συνεταιρισμό, το όφελος της διανομής σε χρήματα του 60% με 75% για τα μέλη του είναι μεγαλύτερο από ένα βασικό μισθό. Μέρος αυτών των χρημάτων δίνονται στον συνεταιρισμό, ως δάνειο με χαμηλό τόκο. Κατά την έξοδό από τον συνεταιρισμό ή την συνταξιοδότηση αποδίδεται στον δικαιούχο, το πλήρες κεφάλαιο με τους τόκους.

Τα δανειζόμενα χρήματα προς τον συνεταιρισμό από τα μέλη του, μαζί με το υπόλοιπο 40% με 25% ως κοινή ιδιοκτησία αφιερώνεται σε κοινούς σκοπούς, για την λειτουργία ή ανάπτυξη του συνεταιρισμού, αλλά και για κοινωφελείς δραστηριότητες.

Ο συνεταιρισμός ως επιχείρηση πρέπει να κάνει επενδύσεις και ν' αναπτύξει καινούργιες δραστηριότητες. Έχει συνεπώς ανάγκη κεφαλαίων και κατά κανόνα η αυτοχρηματοδότηση είναι προτιμότερη από το δανεισμό.

Ένα μέρος του κοινού πλεονάσματος σύμφωνα με την Διεθνή Συνεταιριστική Νομοθεσία, αφιερώνεται σε κοινωφελείς σκοπούς για τα μέλη ή για όλη την κοινότητα.

Ως παράδειγμα προσφέρονται χαμηλότοκα δάνεια για την απόκτηση κατοικίας ή για την εξασφάλιση κεφαλαίων κίνησης των καταναλωτικών συνεταιρισμών. Οι συνεταιρισμοί εκτός των ιδίων κεφαλαίων που διαθέτουν, δανείζονται φτηνά από τα μέλη τους και έτσι μπορούν να δώσουν δάνεια με χαμηλούς τόκους.

Κύρια προτεραιότητα των κοινωφελών δραστηριοτήτων για την κοινότητα είναι η συνεταιριστική εκπαίδευση. Προφανώς ακολουθείται η παλιά κινέζικη παροιμία «Δώσε σε κάποιον ένα ψάρι, και αυτός θα φάει για μια ημέρα. Μάθε τον να ψαρεύει και θα τρώει για πάντα». Στην Κύπρο και στην Ισπανία αφιερώνεται ποσό μέχρι 10% του κοινού πλεονάσματος. Με αυτά τα χρήματα των τοπικών συνεταιρισμών, στην Ισπανία στην χώρα των Βάσκων, έχουν δημιουργηθεί άνω των 44 Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων μεταξύ αυτών και τρία Πανεπιστήμια.

Για την πραγματοποίηση του αναφερόμενου οικονομικού μοντέλου είναι η συνεταιριστική εκπαίδευση, που εκτός των άλλων που θα αναφερθούν στην συνέχεια επιτρέπει τον έλεγχο των στελεχών που εξασφαλίζει ότι ο συνεταιρισμός θα λειτουργεί για το όφελος των μελών και όχι για άλλες ενδιαφερόμενες ομάδες που σχετίζονται άμεσα.

Συνεταιριστική εκπαίδευση - «Δώσε σε κάποιον ένα ψάρι, και αυτός θα φάει για μια ημέρα. Μάθε τον να ψαρεύει και θα τρώει για πάντα».

Ο συνεργατισμός είναι μία μορφή αλληλοβοήθειας, που βασίζεται στην επιδίωξη του κοινού συμφέροντος, θέτοντας σε δεύτερη μοίρα την άκρατη επιδίωξη του ατομικού συμφέροντος ακόμη και μέσω της τυφλής υποταγής των μελών προς την διοικητική ομάδα. Η εκπαίδευση, ως στρατηγικός παράγοντας, συμβάλλει αποφασιστικά στην καλλιέργεια και την άμεση εφαρμογή της ιδεολογίας του συνεργατισμού. Και εδώ ακριβώς εντοπίζεται η μεγάλη διαφορά από άλλες ιδεολογίες και η ελκυστικότητα του συνεργατισμού. Πρόκειται για την αποκοπή του, από μεταφυσικές υποσχέσεις και για την άμεση αναμέτρηση με τα καθημερινά προβλήματα. Αυτή η αμεσότητα του συνεργατισμού για να είναι αποτελεσματική, δεν πρέπει να βασίζεται σε τυχαίες εμπνεύσεις, αλλά να προετοιμάζεται συστηματικά στον υψηλότερο δυνατό βαθμό. Γίνεται έτσι ολοφάνερος ο ρυθμιστικός ρόλος της εκπαίδευσης, ως καθημερι-

νής λειτουργίας, με κατεύθυνση τόσο στα μέλη των συνεταιρισμών, στους υπαλλήλους και στην διοικητική ομάδα, όσο και στον ευρύτερο κοινό.

Ίσως δεν θα ήταν υπερβολή λέγοντας ότι ο επιτυχημένος συνεργατισμός είναι, ως προς τις επιδιώξεις του, «εκπαίδευση» κατά το ήμισυ και «οικονομική» κατά το άλλο ήμισυ. Με μια ακμαία εκπαίδευση μπορούν να ριζώσουν και να επεκταθούν στην κοινωνία οι βασικές Αρχές του συνεργατισμού, αλλά και να εφαρμοσθούν με τις ιδιαιτερότητές τους στην καθημερινή οικονομική διαδικασία.

Η διατύπωση ολιγορίας στη συνεταιριστική εκπαίδευση θα πρέπει να δημιουργεί μεγαλύτερες ανησυχίες στα μέλη, απ' ότι το κλείσιμο με ζημιά κάποιων λογαριασμών της οικονομικής χρήσης. Η εκπαίδευση έχει επιπτώσεις σε πολλές μελλοντικές λογιστικές χρήσεις και ακόμη στην επιβίωση της ίδιας της επιχειρηματικής μονάδας, τουλάχιστον ως αυτόνομης και ανεξάρτητης μονάδας. Η πρόβλεψη στο καταστατικό των πρωτοπόρων συνεταιριστών της Ροτσντέιλ ποσοστού 2,5% επί των πλεονασμάτων για την εκπαίδευση, υποδηλώνει τη σπουδαιότητα που είχαν προσδώσει στο ρόλο της για την επιτυχία της προσπάθειάς τους.

Γεώργιος Χ. Δασκάλου
συνεταιριστική εκπαίδευση - περίληψη.

Η συνεταιριστική εκπαίδευση καλύπτει

- την ιστορική εξέλιξη
- την φιλοσοφία και τους σκοπούς
- τον τρόπο οργάνωσης και διαχείρισης των συνεταιρισμών

Η συνεταιριστική εκπαίδευση δεν είναι αυτό που έχει καθιερωθεί στην Ελλάδα ως συνεταιριστική, δηλαδή μόνο η εκπαίδευση με αντικείμενο τις αγροτικές εργασίες. Η συνεταιριστική επιστήμη δεν είναι κλάδος της γεωπονίας και της ζωοτεχνίας, αλλά βρίσκει πεδίο εφαρμογή και σε αυτές. Προφανώς γι' αυτό τον λόγο το Διεθνές Γραφείο Εργασίας με την Σύσταση 193/2002 προτείνει την εισαγωγή της Συνεταιριστικής Παιδείας σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, θεωρώντας ότι οι βαθμίδες εκπαίδευσης προετοιμάζουν τους αυριανούς πολίτες για την ένταξή τους μόνο στην Κρατική και Ιδιωτική οικονομία.

www.ilo.org/images/empent/static/coop/pdf/greek.pdf

Οι βασικότεροι άξονες της συνεταιριστικής κοινωνικής πολιτικής

α. Αύξηση του εθνικού προϊόντος: Οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις, με την οικονομική δραστηριότητα που αναπτύσσουν, συμβάλλουν στην αύξηση του εθνικού προϊόντος και στη βελτίωση των άλλων οικονομικών δεικτών της χώρας. Για παράδειγμα, η χρηματοδότηση της γεωργίας συμβάλλει στην αύξηση της γεωργικής παραγωγής, η διάθεση των αγροτικών προϊόντων σε αγορές του εξωτερικού στη βελτίωση του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών και του ισοζυγίου πληρωμών, η απασχόληση εργατικού δυναμικού στη μείωση της ανεργίας, η συνεταιριστική παρέμβαση στον καταναλωτικό τομέα στη συγκράτηση των τιμών και συνεπώς στη μείωση του ρυθμού αύξησης του πληθωρισμού κ.λπ.

β. Αναδιανομή του εισοδήματος και του πλούτου: Τα κέρδη των ιδιωτικών επιχειρήσεων διανέμονται στους μετόχους, ανάλογα με το ποσό που επενδύουν στην επιχείρηση, οι οποίοι συνήθως, είναι αριθμητικά ελάχιστοι. Στις συνεταιριστικές επιχειρήσεις τα πλεονάσματα που πραγματοποιούνται επιστρέφονται στα μέλη, είτε με τη μορφή χρημάτων, είτε με τη μορφή άλλων ωφελημάτων, ανάλογα με το μέγεθος της συνεργασίας τους με αυτές. Παράλληλα, οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις ανακόπτουν τις μονοπωλιακές τάσεις που αναπτύσσονται στην αγορά ακόμα και σε συνθήκες ελεύθερου ανταγωνισμού. Επίσης, οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις διαθέτουν τα χρηματικά μέσα που έχουν στη διάθεση τους για την ικανοποίηση των αναγκών των μελών τους χωρίς καμιά διάκριση. Τούτο έχει ως αποτέλεσμα τη βελτίωση των εισοδημάτων των μελών και κυρίως εκείνων με τη χαμηλότερη οικονομική επιφάνεια.

γ. Περιφερειακή ανάπτυξη: Η συμβολή των συνεταιριστικών κινημάτων στην περιφερειακή ανάπτυξη είναι μεγάλης σημασίας. Η ιδιωτική επιχείρηση επιλέγει τον τόπο δραστηριότητας της με μόνο κριτήριο την απόδοση των επενδύσεων στις οποίες θα προβεί. Συνεπώς, η εγκατάσταση στην περιφέρεια είναι συνήθως αντιοικονομική για τις ίδιες. Οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις αντίθετα ιδρύονται τοπικά για να εξυπηρετήσουν τα μέλη τους, ή επιλέγουν τον τόπο εγκατάστασης τους με κριτήριο το οικονομικό συμφέρον των μελών τους. Οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις έχουν από τη φύση τους τοπικό χαρακτήρα. Αναζητούν ευκαιρίες επένδυσης μόνο στη περιοχή τους και όχι σε όλη τη χώρα ή στο εξωτερικό. Κατά συνέπεια, τα κεφάλαια τους επενδύονται στην περιφέρεια και συμβάλλουν έτσι στην τοπική ανάπτυξη. Ορθά έχει διαπιστωθεί ότι οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις αποτελούν τους οικονομικούς και κοινωνικούς πνεύμονες της υπαίθρου.

δ. Προώθηση προγραμμάτων κοινωνικού χαρακτήρα: Οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις υιοθετούν προτάσεις των μελών τους ή εγκρίνουν πρωτοβουλίες της διοίκησης, οι οποίες έχουν έντονα κοινωνικό χαρακτήρα με τη στενότερη έννοια του όρου. Η προστασία του περιβάλλοντος, η ανάπτυξη πολιτιστικών δραστηριοτήτων, η στήριξη του αθλητισμού, η καλλιέργεια των ηθικών αξιών στη νέα γενιά, η συμπαράσταση στους ανθρώπους της τρίτης ηλικίας, η οικονομική και ηθική ενίσχυση αναξιοπαθούντων ατόμων κ.λ.π. είναι μερικές από τις κατευθύνσεις της συνεταιριστικής κοινωνικής δραστηριότητας.